

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

**4 0215 09 Táncos II. (02154078 Kortárs-, modern táncos
szakirány)**

Képesítő vizsga

Szóbeli vizsgatevékenység

A B) vizsgafeladat megnevezése: Táncműelemzés

A vizsgafeladat időtartama: 30 perc (felkészülési idő 20 perc, válaszadási idő 10 perc)

A vizsgafeladat értékelési súlyaránya a szóbeli vizsgatevékenységen belül: 50%

A vizsgafeladat értékelési súlyaránya: 20%

A képesítő vizsga szóbeli tételait a VIII/1090/2021/KOZNEVSTRAT számon kiadom.

Jóváhagyta:

2021

Érvényes: 2021. 02.01-től

A vizsgafeladat ismertetése: Tételhúzás után, az adott tételben lévő ismeretek és tények verbális megfogalmazása. Felkészülési idő után szóbeli felelet.

A vizsgázó objektíven elemzi az adott táncművet és önálló értékítélettel véleményt alkot róla. Összefoglalja a tánc, zene és színház kapcsolatát és a táncművészetnek a többi művészeti ághoz való viszonyát, egymásra gyakorolt hatását.

A szóbeli vizsga során felmérhető a vizsgázó fogalmazókészsége, absztrakt (elméleti) gondolkodása, áttekintő képessége, lényegfelismerése.

A tételekhez használható segédeszköz a kérdések után található képanyag.

A feladatsor első részében található 1-20-ig számozott vizsgakérdéseket ki kell nyomtatni, ezek lesznek a húzótételek.

A második részben található a tanári példány, mely az értékelést segíti.

A tételsor a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendeletben foglalt szakképesítés programkövetelménye alapján készült.

1.A. Elemezze Michael Fokin: Petruska és A rózsza lelke című műveit!

- Milyen szemléleti, stiláris-szerkesztési újítások figyelhetők meg balettjeinek táncnyelvében?
- Mutassa be a két mű témáját, cselekményét, ha van ilyen!
- Sorolja fel és néhány szóval jellemezze Fokin társszerzőit, akik a művek zenéjét és díszletét komponálták!
- Formáljon véleményt a látott darabokról!

1.B. Egy szabadon választott mű elemzése.

2.A. Elemezze Vaclav Nizsinszkij: Egy faun délutánja című művét!

- Mikor készült a darab, milyen zenére és kik vettek részt a színrevitelében?
Milyen fogadtatásban részesült?
- Milyen tartalmi és formai újítások okozták a darab botrányos sikerét?
- Kik a faunok?
- Formáljon véleményt a látott darabról!

2.B. Egy szabadon választott mű elemzése.

3.A. Elemezze Broniszlava Nizinszka: Les Noces című koreográfiáját!

- **Miért számított formabontónak a mű saját korában?**
- **Az élet melyik fontos eseményét dolgozza fel a darab és hogyan mutatja azt be?**
- **A korszak nagy művészei közül kik vesznek részt a mű színrevitelében?**
- **Formáljon véleményt a látott darabról!**

3.B. Egy szabadon választott mű elemzése.

4.A. Elemezze Kurt Jooss: Zöld asztal című művét!

- Ki volt Kurt Jooss munkásságára nagy hatással? Milyen táncirányzatot képviselt Kurt Jooss a 30-as évek Németországában?**
- Milyen témát dolgoz fel a Zöld asztal című művében?**
- Milyen alak a mű főszereplője, pozitív vagy negatív figura?**
- Határozza meg a koreográfia táncnyelvezetét!**
- Formáljon véleményyt a látott darabról!**

4.B. Egy szabadon választott mű elemzése.

5.A. Elemezze José Limón: A Mór Pavanja című koreográfiáját!

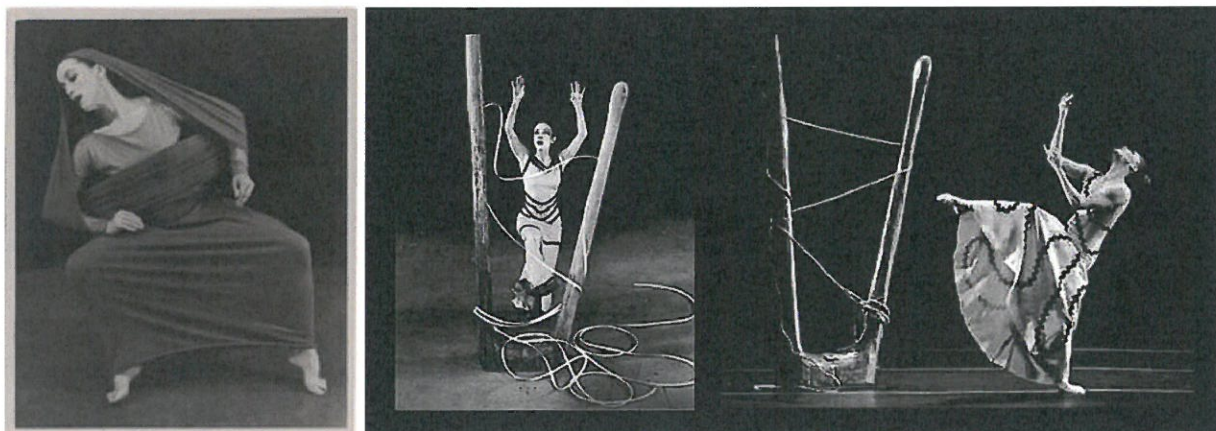
- Melyik irodalmi alkotást dolgozza fel a mű, hogyan jeleníti meg azt?
- Milyen eszközöket használ a koreográfus a darab szerkesztésében?
- Melyik művészettörténeti korszakot idézi meg Limón a darab zenéje és szerkesztési elvei alapján?
- Formáljon véleményt a látott darabról!

5.B. Egy szabadon választott mű elemzése.

6.A. Mutassa be Martha Graham három alkotói korszakát az alábbi három koreográfia elemzésén keresztül: Lamentation, Errand into the maze, Act of light!

- Mi jellemző a három különböző korszakban Graham alkotói szemléletére, és ez miként jelenik meg ezekben a darabokban?
- Melyik darab készült magyar zenedarabra? Ki a zeneszerző?
- Milyen mitológiai történetet hív segítségül az Errand into the maze című koreográfiájában, milyen félelmeket vetít ki benne?
- Hogyan összegzi életművét az utolsó darabban?
- Formáljon véleményyt a látott darabokról!

6.B. Egy szabadon választott mű elemzése.

7.A. Mutassa be George Balanchine muzikalitását termékeny koreográfiai munkásságának három művén keresztül! (Szerenád, Ékkövek, Múzsák Apollója)

- **Hogyan viszonyult Balanchine a zenéhez neoklasszikus és szimfonikus balettjeiben?**
- **Milyen zenei adottságok segítették ahhoz, hogy műveit ennyire egységben fűzze össze a zenével?**
- **Ki a zeneszerzője a Múzsák Apollójának?**
- **Milyen szoros összefüggés figyelhető meg a koreográfia és a zene között a Szerenád című művében?**
- **Mi az összefüggés az Ékkövek és azok színei között?**
- **Formáljon véleményt a látott darabokról!**

7.B. Egy szabadon választott mű elemzése.

8.A. Elemezze Alvin Ailey: Revelation és Cry című koreográfiáinak egyikét!

- **Hogyan nyilvánul meg az afro-amerikai tradíció a műben?**
- **Mutassa be a darab jellemző formai és tartalmi jegyeit!**
- **Melyek a darabban használt látványelemek?**
- **Formáljon véleményt a látott darabokról!**

8.B. Egy szabadon választott mű elemzése.

9. A. Elemezze Jerome Robbins: West Side Story című darabját!

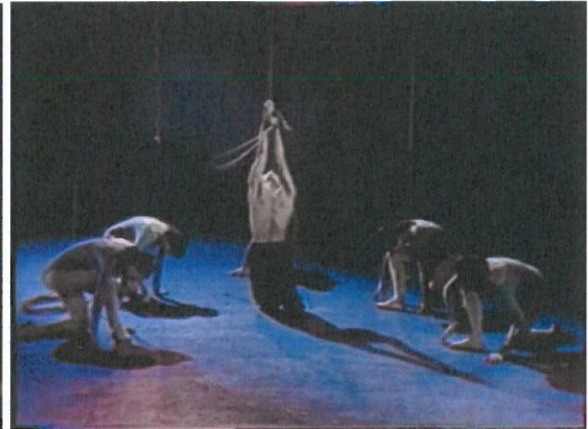
- Beszéljen a film előzményeiről, létrejöttének körülményeiről, alkotóiról!
- Mely irodalmi történet került vászonra? Vonjon párhuzamokat!
- Jellemezze a filmet, kiemelten kitérve Jerome Robbins koreográfiai munkájára!
- Milyen eszközök segítik a dramaturgiát a film során?
- Formáljon véleményt a filmről!

9.B. Egy szabadon választott mű elemzése.

10.A. Változatok egy témára. Hasonlítsa össze Roland Petit: Fiatalember és a halál, valamint Maurice Béjart: A magányos férfi szimfóniája című művét!

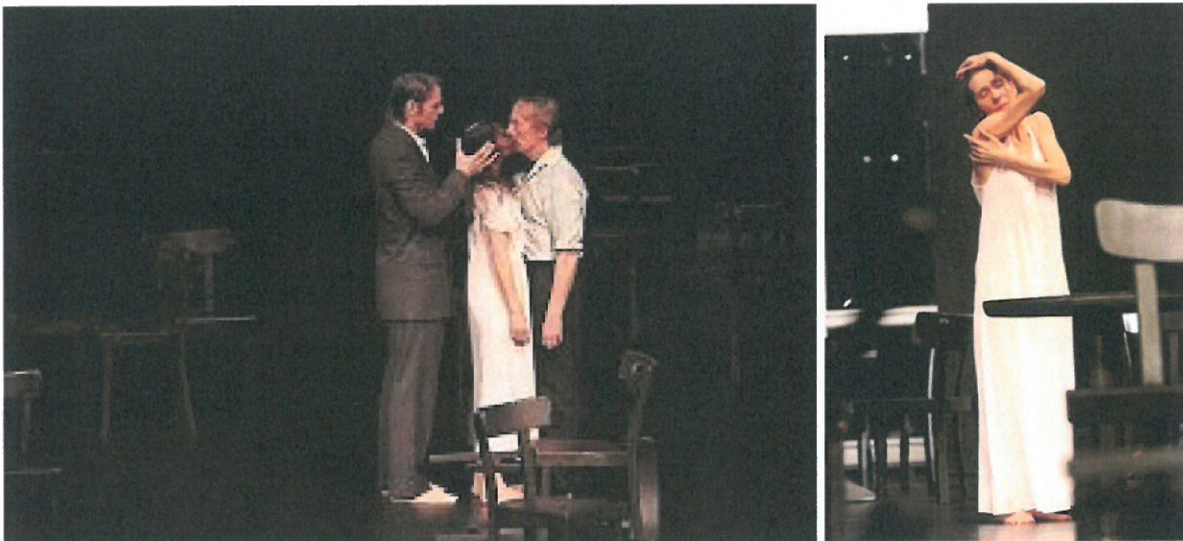
- Mikor mutatta be Roland Petit a Fiatalember és a halál című kortárs balettjét?
Vázolja, hogy miről szól a mű, milyen életérzést, hangulatot tükröz?
- Ki volt Petit alkotótársa, és milyen új formanyelvet használ?
- Milyen zenét használ a műben és az segíti, vagy ellenkezőleg, gátolja a mű kibontakozását?
- Milyen hasonló életérzést, gondolatiságot tükröz Maurice Béjart: A magányos férfi szimfóniája című műve? Milyen stílus jellemzi balettje nyelvezetét?
- Találjon párhuzamot a két mű között! (téma, tánc nyelvezete, jelmez)
- Formáljon véleményt a látott darabokról!

10B. Egy szabadon választott mű elemzése.

11.A. Elemezze Pina Bausch: Café Müller című darabját!

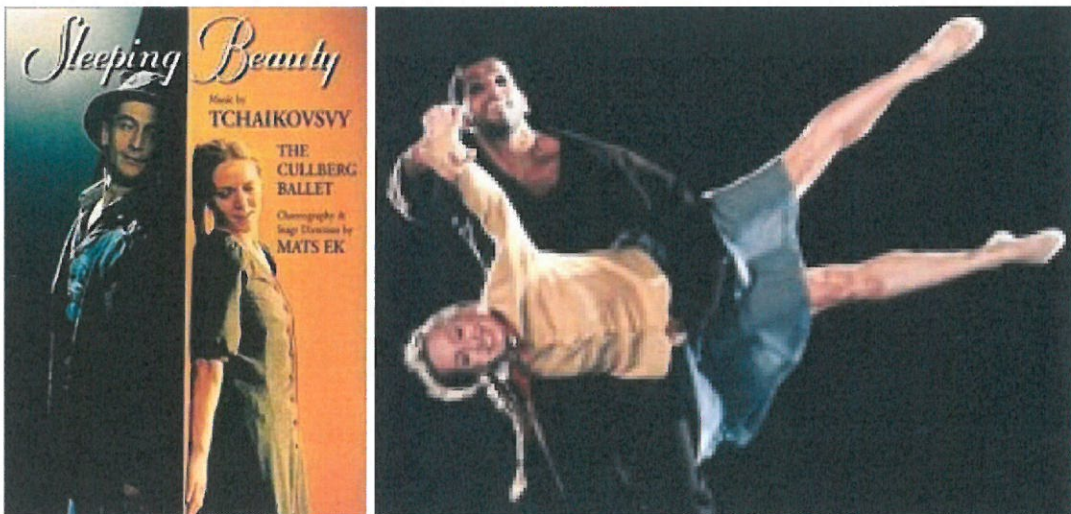
- Milyen témát vet fel a darab, milyen helyszínen?
- Milyen tánctechnikai és dramaturgiai eszközöket használ Bausch a kifejezés érdekében?
- Milyen hagyományokból nő ki az ő művészete?
- Formáljon véleményt a látott darabról!

11.B. Egy szabadon választott mű elemzése.

12.A. Elemezze Mats Ek: Csipkerózsika című koreográfiáját, összevetve az eredeti, Marius Petipa által készített művel!

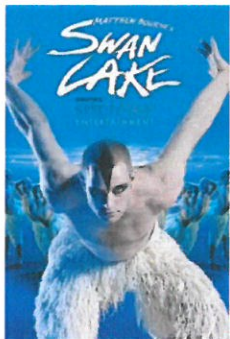
- Változik-e a történet az eredetihez képest? Hogyan tölti meg új tartalommal a koreográfus a régi mesei történetet?
- Jellemezze Mats Ek alkotói formanyelvét és scenikai eszközeit, példákkal alátámasztva!
- Vonjon párhuzamokat a két darab karakterei és cselekménye között! Mi lehetett a koreográfus célja a darab modernizálásával?
- Formáljon véleményt a látott darabról!

12.B. Egy szabadon választott mű elemzése.

13.A. Elemezze Matthew Burne: Hattyúk tava című koreográfiáját!

- Változik-e a történet az eredetihez képest? Hogyan tölti meg új tartalommal a koreográfus a régi mesei történetet?
- Jellemezze Bourne alkotói formanyelvét és scenikai eszközeit, példákkal alátámasztva!
- Vonjon párhuzamokat a két darab karakterei és cselekménye között! Mi lehetett a koreográfus célja a darab modernizálásával?
- Formáljon véleményt a látott darabról!

13.B. Egy szabadon választott mű elemzése.

14.A. Elemezze Jiri Kylian Petite Mort vagy Falling Angel című darabját!

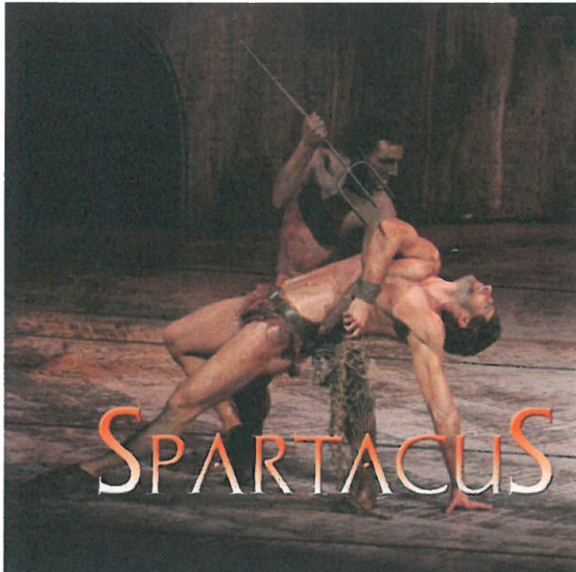
- Milyen zenére készült a választott darab?
- Melyek a darab legfőbb jellegzetességei, látványelemei?
- Jellemezze Kylian alkotói formanyelvét és szcenikai eszközeit!
- Formáljon véleményt a látott darabokról!

14.B. Egy szabadon választott mű elemzése.

15.A. Elemezze Seregi László: Spartacus című művét!

- Mikor és hol volt a magyarországi bemutató?
- Ki a Spartacus zeneszerzője?
- Milyen stílusú Sereginek ez a balettje?
- Sorolja fel a főbb szereplőket! Jellemezze őket!
- Milyen táncnyelvből építkezik a mű?
- Milyen a balett dramaturgiája, avagy milyen, addig szokatlan módszert alkalmazott a műben az események előre haladtával?
- Mit értünk az alatt, hogy Seregi művei teljes színházi élményt tudnak nyújtani?
- Formáljon véleményt a látott darabról!

15.B. Egy szabadon választott mű elemzése.

16.A. Elemezze Markó Iván: A nap szerettei című művét!

- Mikor készítette Markó Iván és kikkel A nap szeretteit?
- Milyen zeneműre készült?
- Milyen tartalmat hordoz a táncmű?
- Milyen táncnyelvet használ a koreográfus?
- Magyarázza meg, hogy mit jelent a mai ember számára a táncszínház!
- Formáljon véleményt a látott darabról!

16.B. Egy szabadon választott mű elemzése.

17.A. Elemezze William Fomin-Juhos István: Purim, avagy a Sorsvetés című művét!

- Mikor készült és kik voltak az alkotók?
- Mely klezmer zenei együttes vesz részt tevékenyen a balettben?
- Mi az a régi zsidó történet, amit ez a balett feldolgoz?
- Milyen időtlen értékeket hordoz, ami ma is időszerű?
- Stílusát tekintve hova sorolná ezt a művet?
- Formáljon véleményt a látott darabról!

17.B. Egy szabadon választott mű elemzése.

18.A. Elemezze Juronics Tamás: Carmina Burana című darabját!

- Mi a mű alapgondolata, mondanivalója?
- Melyik zenedarabra készült? Vonjon párhuzamokat a zene és a táncmű között!
- Miről szól a darab?
- Jellemezze Juronics koreográfiai eszközeit!
- Összegezze a mű scenikai eszközeit!
- Formáljon véleményt a látott darabról!

18.B. Egy szabadon választott mű elemzése.

19.A. Változatok egy témára: Sacre Du Printemps

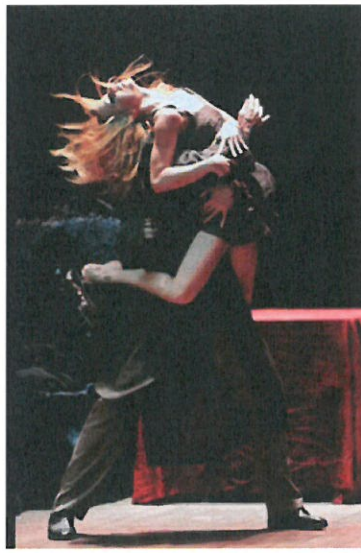
- Mi a témája a Tavaszi áldozat/Tavasziünnep című darabnak? Ki a zeneszerző?
- Ki készítette az első változatát, milyen alcímmel? Kik dolgozták még fel a darabot, milyen szemléletbeli különbségek mutatkoznak az egyes alkotók koreográfiáiban?
- Elemezze bővebben az egyik kiválasztott változatot!
- Formáljon véleményt a látott darabokról!

19.B. Egy szabadon választott mű elemzése.

20.A. Változatok egy témára: A csodálatos mandarin (Harangozó Gyula, Eck Imre, Juronics Tamás)

- **Beszéljen a darab előzményeiről!**
- **Jellemezze a három feldolgozást! Milyen szempontok szerint alkot a három koreográfus?**
- **Miben érhető tetten a szemléletváltás?**
- **Formáljon véleményt a látott darabokról!**

20.B. Egy szabadon választott mű elemzése.

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI

Tanári példány

1.A. Elemezze Michael Fokin: Petruska és A rózsza lelke című műveit!

- Milyen szemléleti, stiláris-szerkesztési újítások figyelhetők meg balettjeinek táncnyelvében?
- Mutassa be a két mű témáját, cselekményét, ha van ilyen!
- Sorolja fel és néhány szóval jellemezze Fokin társszerzőit, akik a művek zenéjét és díszletét komponálták!
- Formáljon véleményt a látott darabokról!

Kulcsszavak, fogalmak:

- Michael Fokin mindkét műve a 1911-12-es szezonban készült. Zeneszerző: **Igor Sztravinszkij**. A táncművészetben megújítja az akadémikus balett művészetét, amely aztán hatással van a színpadi néptáncművészetre és a szórakoztató táncművészetre is.
- Műveiben mellőzte a magamutogatást, önmagáért való technikai virtuozitást. Magában a **táncmozdulatokban** törekedett **kifejezni az érzelmeket**, hangulatokat.

- A **hagyományos pas de deux** formát **értelmezte át** a Rózsa lelkében - táncnovellát írt. Első műve, ahol egy kettős önállóan is megállja a helyét, nemcsak egy adott darabon belül tud létezni.
- Társszerzői: **Alekszandr Benois** és **Léon Bakst** munkái /szecessziós színorgia és indázó vonalvezetés/. Sztravinszkij orosz nemzeti elemeket felhasználó, erős érzelmi töltetű, szuverén világa eltérő a szokványos, egyenletes táncos löktetést adó balettzenéktől.

1.B. Egy szabadon választott mű elemzése.

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI

Tanári példány

2.A. Elemezze Vaclav Nizsinszkij: Egy faun délutánja című művét!

- Mikor készült a darab, milyen zenére és kik vettek részt a színrevitelében?
Milyen fogadtatásban részesült?
- Milyen tartalmi és formai újítások okozták a darab botrányos sikerét?
- Kik a faunok?
- Formáljon véleményt a látott darabról!

Kulcsszavak, fogalmak:

- 1912. (L'Après-midi d'un faune), zene: **Claude Debussy**, eredeti díszlet: **Leon Bakst**, a premieren óriási **botrányt** kavart, **megosztja a közönséget**, majd a társulatnak a névjegyévé válik a darab. A faun szerepét maga Nizsinszkij táncolta.
- Egyfelvonásos darab, középpontban a faun, a nimfák társaságában. Spicc cipő nélkül, **paralel** lábtartással, **szögletes** kartartások, a **profilmozgások** a görög frízek mintáit követik (érezhető Duncan és Fokin hatása). Nincs egyetlen szokványos mozdulata, lépése sem. A darabot a kendővel imitált nemi aktusra utaló mozdulat zárja.
- A faunok kecskelábú, **félig ember alakú lények** a római mitológiában, a görög szatír megfelelője. Az érzékiség szimbóluma.

2.B. Egy szabadon választott mű elemzése.

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI

Tanári példány

3.A. Elemezze Broniszlava Nizsinszka: Les Noces című koreográfiáját!

- Miért számított formabontónak a mű saját korában?
- Az élet melyik fontos eseményét dolgozza fel a darab és hogyan mutatja azt be?
- A korszak nagy művészei közül kik vesznek részt a mű színrevitelében?
- Formáljon véleményt a látott darabról!

Kulcsszavak, fogalmak:

- 1923-ban mutatták be a darabot, abban a korszakban Nizsinszka **kemény szögletes, földhöz közeli mozgásvilága** és **paralel** pozícióban használt **spicctechnikája** újdonság.
- **Esküvői** történetet ábrázol, de nem idealizált, vidám népi ünnepség formájában, hanem egy komor rítust, melyben az egyén (és annak akarata) teljesen elvész. Menyasszonyvőlegény jelenetei sorakoznak társaikkal, hideg-rideg, érzelemmentes megjelenítésben, külön mozgatja a férfi- és külön a női csoportokat. **Száraz, díszítések nélküli technikával** dolgozik, korai minimál art, **gépies mozdulatok** jellemzik. **Folklor** hagyományok keverednek a bizánci szakrális (**vallási**) **rituálékkal**. Térkomponálása a Bauhaus kísérleteket tükrözi: világos, tiszta, **átlátható térformák**, logikus szerkezet jellemzi.
- Zene: **Igor Stravinsky**, díszlet: **Natalja Goncsarova**, konstruktivista festő.
- A darabnak sokféle feldolgozása készült (pl. Jiri Kylian, Leonide Massin).

3.B. Egy szabadon választott mű elemzése.

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI

Tanári példány

4.A. Elemezze Kurt Jooss: Zöld asztal című művét!

- Mondja el, ki volt Kurt Jooss munkásságára nagy hatással! Milyen táncirányzatot képviselt Kurt Jooss a 30-as évek Németországában?
- Milyen témát dolgoz fel a Zöld asztal című művében?
- Milyen alak a mű főszereplője, pozitív vagy negatív figura?
- Határozza meg a koreográfia táncnyelvezetét!
- Formáljon véleményt a látott darabról!

Kulcsszavak, fogalmak:

- Kurt Jooss a 30-as évektől a modern tánc egyik európai megalapozója, a szabad táncalapító nemzedékének tagja, Lábán Rudolf tanítványa, és az ő hatására olyan műveket komponált, melyekben erőteljes a társadalmi érdeklődés és elkötelezettség, érzékenység a politika iránt is.
- Jooss táncszínházában létrejön az első európai modern táncgyűttes, akik összművészeti produkciókat hoznak létre (zene, színjáték, képzőművészet, modern tánc). Törekedett a **szabad tánc** és **klasszikus balett-technika ötvözésére**.

- Jooss legsikeresebb koreográfiái a harmincas évek elején születtek: Nagyváros, Bál a régi Bécsben, Zöld asztal.
- Zöld asztal című egyfelvonásosában, ami a **Haláltánc** alcímet viselte, kortársai szorongását, az akkor elhangzott békeszólamok mögött felsejlő, háborús előkészületek keltette félelmeket fogalmazta meg. A Népszövetség kigúnyolása volt.
- A Halál itt a minden élet letipró **Háború metaforájává** vált. A megállíthatatlan Halál, monumentális, nyugodt és fölényes, áldozatai csupa köznapi emberek (Fiatal lány, Anya, Ellenálló, fiatal és öreg Katona, Zászlóvivő, Haszonleső).
- Nemcsak **kifejező gesztusokkal**, hanem koreográfiailag is következetesen kidolgozta a középső epizódokat. Míg a kezdő és záró képben, a **társastáncok karikírozott mozgásaival** jellemezte a tárgyalóasztaloknál kellemkedő, fecsegő Fekete ruhás Urakat.
- A kifejező tánc a II. világháború után elvesztette művészi érvényességét, mivel azok a témák, melyekkel ez a művész is foglalkozott, anakronisztikusnak tűntek. A balett szert tett népszerűsége, mert olyan értéket közvetített (klasszikus harmónia, formalizált szépség), melyre a háború utáni nemzedék különösen érzékeny volt.
- A német modern tánc tradícióit mindkét országrész elutasította, és a kelet-német kultúrpolitika ki is söpörte a művészeti életéből.

4.B. Egy szabadon választott mű elemzése.

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI

Tanári példány

5.A. Elemezze José Limón: A Mór Pavanja című koreográfiáját!

- Melyik irodalmi alkotást dolgozza fel a mű, hogyan jeleníti meg azt?
- Milyen eszközöket használ a koreográfus a darab szerkesztésében?
- Melyik művészettörténeti korszakot idézi meg Limón a darab zenéje és szerkesztési elvei alapján?
- Formáljon véleményt a látott darabról!

Kulcsszavak, fogalmak:

- Az 1949-es darab **William Shakespeare Othello** történetét dolgozza fel (nem jeleníti meg teljes egészében, elveti a cselekményes darabot, irodalmi témát használ, de az irodalmi történet nélkül), **Pas De Quatre** (négy szereplő érzelmeire – Othello, Desdemona, Jago és Emilia -, konfliktusaira sűríti a témát).
- A reneszánsz társasági táncok formanyelve, gesztusrendszere ötvöződik a modern amerikai hagyományokkal, Doris Humphrey-től örökölt térhasználat és zeneválasztás, racionalista szerkesztettség: **kontrapontozás**, fúgaszerkezet (késő reneszánsz csillagtáncforma). Limón képzőművésznek indult és vizuális érzéke szépen kifejeződik a perspektívák szerkesztésénél. Klasszikával nem „fertőzött” **saját technikája** jelenik meg a pózoknál, kapcsolatoknál. **Eszközei más művészeti ágakból kölcsönöztek:** képzőművészet, zenei szerkesztési mód.

- **Henry Purcell** zenéjére készült a **késő reneszánsz** szellemiségében, mely a barokk felé mutat.

5.B. Egy szabadon választott mű elemzése.

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI

Tanári példány

6.A. Mutassa be Martha Graham három alkotói korszakát az alábbi három koreográfia elemzésén keresztül: Lamentation, Errand into the maze, Act of light!

- **Mi jellemző a három különböző korszakban Graham alkotói szemléletére, és ez miként jelenik meg ezekben a darabokban?**
- **Melyik darab készült magyar zenedarabra? Ki a zeneszerző?**
- **Milyen mitológiai történetet hív segítségül az Errand into the maze című koreográfiájában, milyen félelmeket vetít ki benne?**
- **Hogyan összegzi életművét az utolsó darabban?**
- **Formáljon véleményt a látott darabokról!**

Kulcsszavak, fogalmak:

- **1. korszak:** az egyén fájdalma koncentrálnodik a helyhez kötött szólista rövid kompozíciójában, mely **Kodály Zoltán** Sirató című zongoradarabjára készült, 1930-ban. Megjelenik Graham technikájának esszenciája, a lepellel fedett test szögletes mozdulatai a konkrét érzelmektől mentes arccal párosul, mégis a darab döbbenetes erővel fejezi ki a gyász miatt érzett fájdalom különböző állomásait. Maximálisan korlátozta a táncos kifejező eszközeit mind a padhoz való helyhez kötöttséggel, mind a lepellel történő beburkolással, ám így is jól érzékelhető a görcsös összehúzódás és a karok általi égbekiáltás.
- **2. korszak:** pszichoanalitikai kérdések, „mit akar a nő?”. Páros kompozíció, Théusz-mítosz új tartalommal: a nő néz szembe a Minotaurusszal, vagyis megküzd saját félelmeivel. Narratíva nincsen, nem akar történetet elmesélni. Grahamet az érzelmi csúcspontok motiválták, nem az események láncolata. Cél a végzettel, elkerülhetetlennel való szembesülés vívódás, hősies küzdelem.

- **3. korszak:** életművének összegzése, a Graham technika himnikus összefoglalása, a fény dicsőítése, csoportos kompozíció páros részekkel. Összegzi a technika teljes tréninganyagát.

6.B. Egy szabadon választott mű elemzése.

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI

Tanári példány

7.A. Mutassa be George Balanchine muzikalitását termékeny koreográfiai munkásságának három művén keresztül! (Szerenád, Ékkövek, Múzsák Apollója)

- **Hogyan viszonyult Balanchine a zenéhez neoklasszikus és szimfonikus balettjeiben?**
- **Milyen zenei adottságok segítették ahhoz, hogy műveit ennyire egységben fűzze össze a zenével?**
- **Ki a zeneszerzője a Múzsák Apollójának?**
- **Milyen szoros összefüggés figyelhető meg a koreográfia és a zene között a Szerenád című művében?**
- **Mi az összefüggés az Ékkövek és azok színei között?**
- **Formáljon véleményt a látott darabokról!**

Kulcsszavak, fogalmak:

- Neoklasszikus és szimfonikus balettjeiben is a zene nem alárendelt tárgya a koreográfiának, hanem egyenrangú társa. Balanchine rendkívüli muzikalitása a legeltérőbb zenék esetében is tetten érhető.
- A zenei ritmusokat és dinamikai váltásokat rendkívüli zenei érzékenységgel a lépésekbe beleszötte, hangsúlyozta. A mozgással kibontja a zenét, szinte a zene vizuális kifejlődése lesz a tánc.
- **Múzsák Apollója:** (zeneszerző: I. Sztavinszkij). Bemutató 1928-ban. Itt még tisztán a klasszikus iskola szellemében komponálta meg a táncokat, de az **első kísérlete volt az akadémikus táncművészet megújítására**. Képzett muzsikusként lévén értette és érezte a

zene legkisebb részletét is, és koreográfiájában meg is valósította azt. Elegáns plaszticitású, igen nemes formákat, vonalakat sikerült megalkotnia.

- **Szerenád:** (zeneszerző: P. Csajkovszkij) a legelső koreográfia (1934), melyben a romantikus **fehér balettek előtt tiszteleg**, a maga poetikus és muzikális módján. A táncosok mozdulatai és térbeli formációi folyamatosan követik a zenei témákat, motívumokat. A néző számára harmonikus egységgé formálódik, amit hall és lát. Kiemelendő, bár tökéletesen ismerte a klasszikus balettet, nem csupán ezt a formanyelvet használta, hanem a zene és saját érzelmeinek kifejezésére legalkalmasabb mozdulatokat fűzte egymásba szabadon és harmonikusan. Újszerű megoldás volt, hogy nem két főszereplő volt és a balettkar, hanem minden táncos ugyanolyan jelentős részét képezte az egésznek, bár itt is voltak kiemeltebb szerepek. Ezzel is az volt a **célja**, hogy mindinkább **láttassa a zenét**.
- **Ékkövek:** 1967-ben mutatta be a New York City Balett. Balanchine első három felvonásos **absztrakt** balettje. A három rész címei: **Smaragdok, Rubinok, Gyémántok**, mely részek tükrözik a drágakövek színeit. Az Ékkövek színei, életének egy-egy állomására emlékeztetnek. Az első rész a zöld Smaragdok, Franciaországra utal, a Rubinok az amerikai revüt idézik, és a Gyémántok Petipa mester Pétervárára kalauzolja a nézőt. Itt is igazolódni látszik, hogy mennyire értette és érezte a zenében megbúvó matematikát, amit páratlan fantáziával, itt is színpadi mozdulatsorrá tudta redukálni. A Smaragd Gabriel Fauré, a Rubinok Stravinsky, a Gyémántok Csajkovszkij zenei műveire épültek.

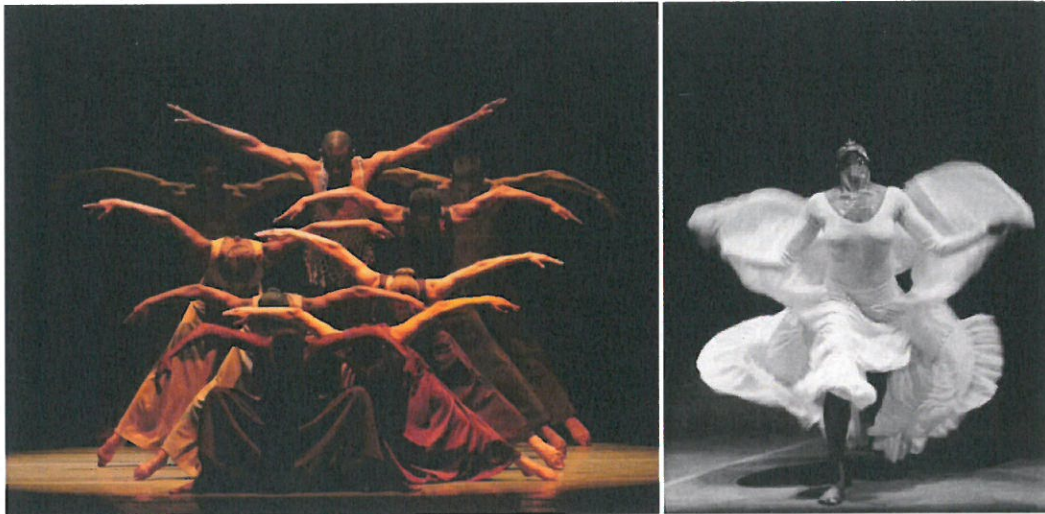
7.B. Egy szabadon választott mű elemzése.

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI

Tanári példány

8.A. Elemezze Alvin Ailey: Revelation és Cry című koreográfiáinak egyikét!

- Hogyan nyilvánul meg az afro-amerikai tradíció a műben?
- Mutassa be a darab jellemző formai és tartalmi jegyeit!
- Melyek a darabban használt látványelemek?
- Formáljon véleményt a látott darabokról!

Kulcsszavak, fogalmak:

Revelations

- A Kinyilatkoztatás című darab 1960-ban készült, egyszerű drámai alaphelyzeteket, érzelmeket jelenít meg. A fekete közösség vallásos áhítata, tagjainak összetartása, a halálfélelem, életszeretet kerül a fókuszba. A darab rendkívül **muzikális**, a mozdulatok szervesen összefonódnak a **spirituálékkal**. Tartalmilag és formailag is kapcsolódik az afro-amerikai gyökerekhez.
- **Csoportos, szóló és páros** részekből áll a mű, a vallás, a hit köre épül a showvilág külsőségeivel együtt (jelmezek, kellékek, világítás). A sárga fényfolt szimbolizálja a táncosok hangulatát, majd kékbe mosódik át a világítás, a vizet, keresztséget szimbolizálja, a harmadik részben több narancs fény jelzi a Napot.

- A jazz, a balett, modern technikák (Graham, Horton), feketék etnikai táncai ötvöződnek Ailey tánckompozíciójában.

Cry

- 1971-es Kiáltás című darabot Alvin Ailey **édesanyja tiszteletére** készítette ezzel fejezve ki elismerését és tisztelgését a nehéz sorsú fekete nők előtt. A **fekete asszonyok sorsa**, női büszkeség, megaláztatások, bánat, öröm, erőteljes kifejeződését a kortárs **blues és soul zenék** is felerősítik.
- A koreográfia díszlet nélküli. A jelmez egy fehér, fodros ruha, ami a tisztaságot és a reményt jelenti. A táncosnő fehér leplet használ kellékként, mely a büszkeség fejkendőjeként indul és eljut a felmosórongyig.
- A koreográfia mozgáskultúrájában tükröződik mindaz, amit Alvin Ailey tanult. A **Graham** technika erőteljes szögletes karmozdulatai és kontrakciói, a **Horton**nál jellemző elnyújtott testvonalak, az afrikai hagyományokból eredő jazz keveredik formanyelvében. A gyakori dinamikai váltások kiválóan érzékeltetik az érzelmi sokszínűséget és különböző lelkiállapotokat.

8.B. Egy szabadon választott mű elemzése.

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI

Tanári példány

9.A. Elemezze Jerome Robbins: West Side Story című darabját!

- Beszéljen a film előzményeiről, létrejöttének körülményeiről, alkotóiról!
- Mely irodalmi történet került vászonra? Vonjon párhuzamokat!
- Jellemezze a filmet kiemelten kitérve Jerome Robbins koreográfiai munkájára!
- Milyen eszközök segítik a dramaturgiát a film során?
- Formáljon véleményt a filmről!

Kulcsszavak, fogalmak:

- 1957. New Yorkban, a Broadwayn mutatták be színházi változatát, zene: **Leonard Bernstein**, szöveg: **Stephen Sondheim**, koreográfia: **Jerome Robbins**. 1961-ben került vászonra, az amerikai musicalszínház egyik sarkkövévé vált.
- **Shakespeare Rómeó és Júliájának** adaptációja az 1950-es évek közepén játszódik New York West Side negyedében, ahol két, egymással rivalizáló banda szeretné megszerezni a környék feletti egyeduralmat. Capulet és Montague helyett **Jets** és a puerto rico-i emigráns fiatalok, a **Sharks** közötti feszültség a végsőkig fokozódik. Mindennapos utcai összetűzések, kitörni készül a bandaháború, de a szerelem beleavatkozik az eseményekbe. A Jets **Tony** szemet vet **Mariára**, akinek bátyja **Bernardo**, a Sharks vezére. Szerelmük – akárcsak Rómeó és Júlia történetében – tragédiába torkollik.
- Az amerikai zenés színház minden addiginál legmerészebb alkotásában megfelelő arányban keverednek a **lírai-romantikus szerelmi jelenetek** a kendőzetlen

társadalomkritikával. Mozgalmas, **újszerű dramaturgia** és hangszerelés, modern, változatos, **akciódús táncjelenetek** jellemzik. Bernstein zenéje sajátos beosztásaival, diszsonáns, erősen jazz karakterű. A két fiatalkorú banda számára készített Robbins koreográfiák tökéletesen jellemezték a New York külvárosának utcáin egymásra acsarkodó fiatalok nyugtalanságát és kegyetlenségét, a bennük feszülő életerőt. Robbins a groteszktól a tragikumig mindent el tudott mondani a darab táncaival. Bernstein zenéje tudatosan szerkesztett, karakteres és változatos, így a koreográfus számára kihívást jelentett, kreativitását kiélte, sablonos megoldások nem jellemzőek. A **tánc nem díszítő** szerepű, hanem **jellem- és hangulatábrázoló** eszköz.

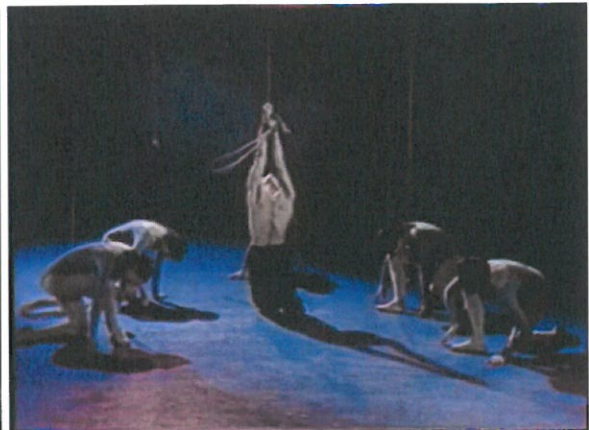
- A zene változatossága és a koreográfiai megoldások mellett filmes eszközök, pl. a **kilassítás**, dramaturgiailag fontos szerepet kap: a térből és környezetből emeli ki a szereplőket, leválasztja a külvilágot. A különböző térszintek beépülnek a koreográfiába, a dramaturgiát felerősíti a karakteres mozgásokkal és mozdulatokkal, ha kell, akrobatikával.

9.B. Egy szabadon választott mű elemzése.

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI

Tanári példány

- 10.A. Változatok egy témára. Hasonlítsa össze Roland Petit: Fiatalember és a halál, valamint Maurice Béjart: A magányos férfi szimfóniája című művét!**
- Mikor mutatta be Roland Petit a Fiatalember és a halál című kortárs balettjét? Vázzolja, miről szól a mű, milyen életérzést, hangulatot tükröz?
 - Ki volt Petit alkotótársa és milyen új formanyelvet használ?
 - Milyen zenét használ a műben és az segíti, vagy ellenkezőleg, gátolja a mű kibontakozását?
 - Milyen hasonló életérzést, gondolatiságot tükröz Maurice Béjart A magányos férfi szimfóniája című műve? Milyen stílus jellemzi balettje nyelvezetét?
 - Találjon párhuzamot a két mű között! (téma, tánc nyelvezete, jelmez)
 - Formáljon véleményt a látott darabokról!

Kulcsszavak, fogalmak:

- Roland Petit művének bemutatója: **1946.** (Champs-Élysées Balett) Ekkor, a háború után, eluralkodik a művészetben is az esendőség, félelem, szorongás, új életcélok keresése. Ebben a közegben készül el közös művük **Jean Cocteau**-val, aki scenikusa, szövegírója, és a filmkészítésben szerzett tapasztalatait is próbálta felhasználni (főként díszletben, nyílt színen történő változások, szegény festő műterméből - az éjszakai Párizs manzárdjait, neonfényeit látjuk).

- A balett hőse a háború után, egy lepusztult, szürke falakkal, ajtóval bezárt, padlásműteremben élő francia fiatalember, aki élete **kilátástalansága**, az idő múlása, kapcsolatainak **reménytelensége** elől az **öngyilkosság**ba menekül, és a Halál megjelenése, majd távozása arra ösztönzi, hogy hurkot tekerjen a nyaka köré, majd követi az érte jövő szép halálleányt. A fiú megsemmisítette önmagát, miközben valahol lent él, lélegzik egy város.
- Petit e művében egyaránt felhasználja a **klasszikus balett, pantomim, sport, hétköznapi mozgás** eszköztárát. A váratlanul és a legtermészetesebb módon elegyített mozgásfolyamatokkal egyéni koreográfiai nyelven közvetíti a költő vízióját. **Mindennapi gesztusokkal** él, mint cigarettázás, asztalok és székek heves rugdosása, felborogatása.
- Cocteau alkotói titkainak egyike a meghökkentés, ami itt a koreográfiát kísérő **J. S. Bach**: C-moll Passacagliájában tetten érhető.
- Maurice Béjart **1955**-ben mutatja be A magányos férfi szimfóniája című egyfelvonásosát, melyben rálel igazi „hangjára”.
- Művében csak Férfi és Nő van, a nézők kortársai és a Tömeg. A néző saját szorongásaira, félelmeire, nyomasztó társtalanságára ismer, és elfogadja, megérti, hogy a Férfi a halálba, megsemmisülésbe lendül.
- Ez a műve fordulópontot jelentett az európai balettirodalomban, következetesen és radikálisan **szakított** a korábbi balettfelfogással és a hozzá kapcsolódó **balett nyelvezetével**. Új táncnyelvet, zenét és színpadi formát talált. Általában **nem használ díszletet** és a figyelmet esetleg elterelő jelmez. Háttérfüggőnyt használ vagy azt sem. Táncosain egyszerű testtrikó van harisnyával, így érvényesül legjobban a test. Valamint a rafinált fénytechnika adja meg a végső tökéletességet.
- Béjart itt a **francia kortárs zene** két elektronikus zajeffektusokkal kísérletező alkotójának kompozíciójára tervezte darabját: **Pierre Henry** és **Pierre Schaeffer**. Ez a muzsika ugyancsak a zaklatottságot, a **harmónia hiányát**, a töredezettség érzését keltette.
- Ebben a művében sincs díszlet, csak középen belógatott **kötél**. Táncosai dísztelen, testre simuló trikóban. Megtört vonalú pózokban, a hagyományos értelemben vett, harmóniát nélkülöző mozgással, szokatlan lépéseivel és felkavaró hatású muzsikával sikerült szembesítenie önmagával a kor nézőjét.

- Hatása, szándéka hasonló volt, mint Petit-nek és Cocteau-nak, a probléma felvetése, a megoldás megtalálása is hasonlatos a két figuránál.

10.B. Egy szabadon választott mű elemzése.

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI

Tanári példány

11.A. Elemezze Pina Bausch: Café Müller című darabját!

- Milyen témát vet fel a darab, milyen helyszínen?
- Milyen tánctechnikai és dramaturgiai eszközöket használ Bausch a kifejezés érdekében?
- Milyen hagyományokból nő ki az ő művészete?
- Formáljon véleményt a látott darabról!

Kulcsszavak, fogalmak:

- Az 1978-as darabban a színpadkép zsúfolt és sötét **kávézó**, melyben a tárgyakkak funkciójuk van, a székek akadályok. Témája az **elhagyatottság, kiszolgáltatottság**, a segítségre szorulás, a **kétségbeesés, bizonytalan emberi kapcsolatok**, az egymásra rakott teher: a kapcsolat terhei, melyek elviselhetetlenné válnak egy idő után. **Groteszk tükröt tart** a koreográfusnő a **társadalom felé**. Két nő táncol vakon, egyikük a másik fiatalabb éneje. Fiatalon még próbál a kapcsolatok útvesztőjében botorkálni, míg idősebb éneje már csak a fal tövében hever vagy magányosan mozog.
- Megjelenik benne a német expresszionista táncból örökölt **intenzív kifejezőerő**, a Graham-technika erőteljes, **szögletes karmozdulatai**, a kontakt a talajjal, partnerrel, fallal. **Henry Purcell zenéje a csenddel váltakozik**, amikor a testek mozgásából adódó

zajok olyan szintre fokozzák a feszültséget, hogy az újra megszólaló zene feloldozást hoz. A zene segít a súlyos mondanó feldolgozásában. Dramaturgiai eszközei: a hosszan tartó **repetíció**, a mozdulatok felgyorsítása, emberi hangok.

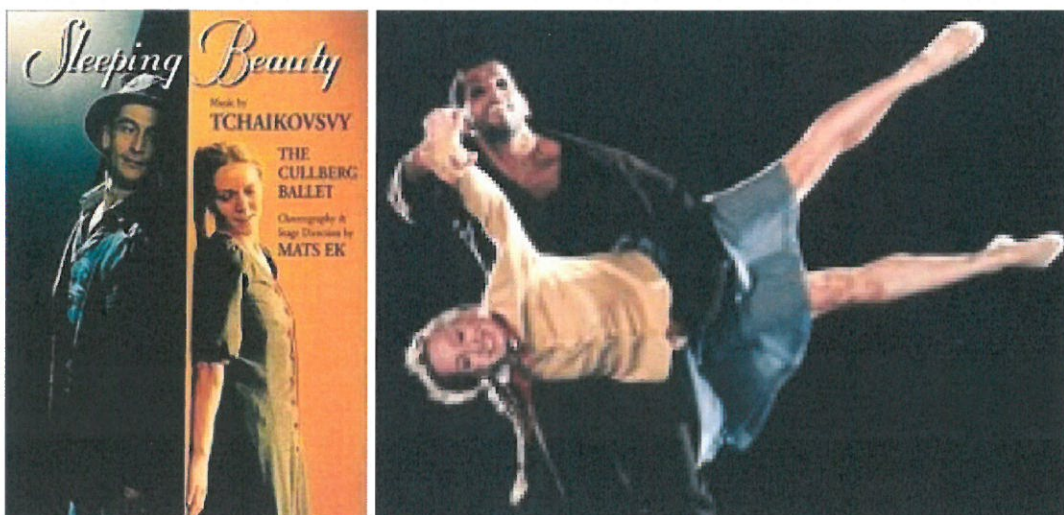
- Kurt Jooss tanítványaként a **német expresszionizmusban** gyökeredzik Bausch művészete, amerikai útja során megtapasztalta a stílusok sokféleségét, találkozott a modern technikákkal és posztmodern elképzelésekkel, igyekezett átlépni a konvencionális színházi határokat.

11.B. Egy szabadon választott mű elemzése.

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI

Tanári példány

- 12.A. Elemezze Mats Ek: Csipkerózsika című koreográfiáját, összevetve az eredeti, Marius Petipa által készített művel!
- Változik-e a történet az eredetihez képest? Hogyan tölti meg új tartalommal a koreográfus a régi mesei történetet?
 - Jellemezze Mats Ek alkotói formanyelvét és scenikai eszközeit, példákkal alátámasztva!
 - Vonjon párhuzamokat a két darab karakterei és cselekménye között! Mi lehetett a koreográfus célja a darab modernizálásával?
 - Formáljon véleményt a látott darabról!

Kulcsszavak, fogalmak:

- Az 1996-os feldolgozás az **eredeti történetet megtartja**, de **aktualizálja**, kortárs problematikát jelenít meg, így a helyszín és a karakterek is egyaránt modernnek. Kendőzetlen, humoros, groteszk, helyenként durva eszközökkel, **társadalmi problémák** (generációs különbségek, kapcsolatok felszínessége, drog, kispolgári lét szürkesége) elemzése.
- Táncos formanyelve a klasszikus balett és a Graham alapú modern technikák ötvözésén alapul. Expresszív kifejező eszközei: artikulált és artikulálatlan **emberi hangok**,

színpadi tér és kulissza összemosása, elidegenítő effektusok, szimbolika, párhuzamok, „szerepsokszorozódások” (az egyén elvész a tömegben). Sajátos esztétikáját látványos (esetleg giccses) kellékek, kosztümök és a **groteszk**, kicsavart mozdulatok jellemzik. Színpadi tér jellegzetes használata: cross over. Az eredeti zenét megtartja, de az új darab drámai cselekményfonalához illesztve átszerkeszti.

- Csipkerózsika fiatal, szülei ellen lázadó lány, aki a darab végére maga is nővé érik, a tündérkeresztanyák itt ápolónők, a száz éves álom itt egy drogos tudatmódosult állapot, a herceg csupán egy férfi a sok közül, akivel a megismerkedés gyilkossággal párosul, a házasság beletörődésen alapul. Happy end nincs, csak a sors elfogadása.
- Cél a **kortárs problematika kendőzetlen megfogalmazása**, „érzelmekkel, vívódásokkal, belső ellentmondásokkal teli hús-vér alakokat teremtsen”, így a kortárs közönség számára befogadhatóvá tenni a korábbi mesét.

12.B. Egy szabadon választott mű elemzése.

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI

Tanári példány

13.A. Elemezze Matthew Burne: Hattyúk tava című koreográfiáját!

- Változik-e a történet az eredetihez képest? Hogyan tölti meg új tartalommal a koreográfus a régi mesei történetet?
- Jellemezze Bourne alkotói formanyelvét és scenikai eszközeit, példákkal alátámasztva!
- Vonjon párhuzamokat a két darab karakterei és cselekménye között! Mi lehetett a koreográfus célja a darab modernizálásával?
- Formáljon véleményt a látott darabról!

Kulcsszavak, fogalmak:

- Az 1995-ös Swan Lake átdolgozása, melyet Alfred Hitchcock Madarak című filmje inspirált, elsöprő sikert arat. Bourne saját együttesével, az **Adventures in Motion Pictures**-szel mutatja be. Varázstalanítja az eredeti mesei történetet. Az anyakomplexussal küzdő herceg menekül az udvar merev szabályai elől, a szabadságot számára a hattyú jelenti. A **hattyúszeret**et **férfi táncosra** osztja, így reflektálva a korszak homoszexuális kérdéseire. Sajátos lírát teremt, szépnek láttatja a férfi hattyúk közösségét. A vége tragikus: a hattyúk halálra csipkedik a herceget a védelmére kelő fehér hattyúval együtt.

- A **magas és populáris kultúra elemeit** és hatásmechanizmusait **mossa össze**, iróniával, humorral, utalva az angol királyi családra és médiabotrányokra. A mű szórakoztató, látványos, fogyasztható, megidézi a musicalek társastánc jelenetekkel tűzdelt látványvilágát. Paródia jelenik meg, a balett a balettban résznél, melyben gúnyolja a romantikus balettet. A forgatókönyv változásai miatt az eredeti Csajkovszkij darab zenei sorrendje változik. Itt is, mint az eredeti darabban, ugyanaz a szólista táncolja a fehér és fekete hattyút is (**Odette-Odile**).
- A herceg gyerekkorban álmot lát. A szimbolikus uralkodói feladatok gyakorlása untatja. Rothbart, a személyi titkár feladata megfelelő nőt találni a hercegnek. Színház: balett a balettban, gúnyolja a romantikus balettet. Az elkeseredettség és szeretetéhség a herceget idegenekhez űzi (bárjelenet, 1970-es évek disco hangulatát idézi), éjszakai parkban találja magát, az örület határán találkozik a hattyúkkal (második felvonás fehér). A harmadik felvonás a báljelenet, Rothbart agresszív fia (a fekete hattyú) egy bőrruhás férfi, minden nővel flörtöl, a királynővel is. A végére a herceg esztét veszt, az ápolás párhuzamban áll az öltözködési jelenettel a mű elején, a királynő nem képes kifejezni szeretetét, rémálma nem álmom: valóság, fantázia keveredése. Az anya gyászolja fiát, aki közben a háttérben megjelenik a hattyú karjában.

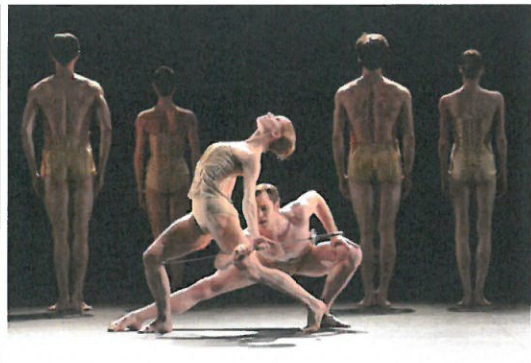
13.B. Egy szabadon választott mű elemzése.

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI

Tanári példány

14.A. Elemezze Jiri Kylian Petite Mort vagy Falling Angel című darabját!

- Milyen zenére készült a választott darab?
- Melyek a darab legfőbb jellegzetességei, látványelemei?
- Jellemezze Kylian alkotói formanyelvét és scenikai eszközeit!
- Formáljon véleményt a látott darabokról!

Kulcsszavak, fogalmak:

Petite Mort:

- **Wolfgang Amadeus Mozart** Zongoraversenyére készült a darab 1991-ben, Mozart halálának évfordulója alkalmából a salzburgi fesztiválra.
- **6 férfi** és **6 nő** táncolja, a darabban az agresszió, a sexualitás, energia, a sebezhetőség, csend - mind jelentős szerepet játszanak. Petite Mort, szó szerint "kis halál", megnevezése az orgazmusnak francia nyelven. **Zene nélkül indul** a férfiak **karddal** táncoló csoportjával, akik színpad szélességű lepellel szaladnak előre, majd vissza: megjelennek a nők. **Csoportos részek** váltakoznak **páros jelenetekkel**, végére a csendbe és sötétbe visszavonulnak a táncosok.
- Ötvözi a klasszikus érzékenységet és a modern tudatosságot. Formanyelvében **keverednek a különböző tánctechnikai eredmények**: összegzi a Graham- Limón-technikát, balettje **spicc cipő nélkül** egy újfajta virtuozitást visz színre gördülékeny átmenetekkel. Rendkívül plasztikusan és muzikálisan, játékosan használja a **barokk**

ruhákat, melyek időnként „önálló” életre kelnek. A színek hiányát világítástechnikai megoldásokkal pótolja.

Falling Angels:

- **Steve Reich**: Drumming I. részére készült a koreográfia 1989-ben. A zene egyszerűsége ellenére mégis bonyolult, erőteljes és sűrű, egyetlen ritmusképletből áll, lehangzó energiáját a táncosok együttmozgásai tovább erősítik.
- Holland táncszínház (NDT) előadásában a darab **8 nőre** készült, akik egyszerű testtrikóban sétálnak előre a színen, szögletes alakjukkal, merev tekintetükkel egyes testrészeket mozgatnak, előkészítés nélkül ugranak. Olykor a csoport felbomlik, szólók, kettősök válnak ki, de minden esetben visszaolvadnak a csoportba. A darab egy lehetséges olvasata lehet a **női lélek küzdelmeinek** elemzése.
- Koreográfiai formanyelvében összegződnek a közép-, kelet-európai hagyományok, különböző táncagyatékok a **klasszikustól a modernen át a folklórig**, érezhető Kylian angol balett képzése és a **japán kabuki** és a **no** színház hatása. A zenefelhasználásban a helleraui iskola hatása nyilvánul meg, geometrikus **világítástechnikájában** (olykor csak egyes testrészeket enged láttatni, és térképző elemként használja a világítást) és színpadképében érezhetőek a Bauhaus kísérletek. Térhasználata jellegzetesen kyliáni, testhasználatban megjelenik az amerikai moderntánc, sportosabb, **gimnasztikusabb mozgások**. Izgalmas világítástechnikával.

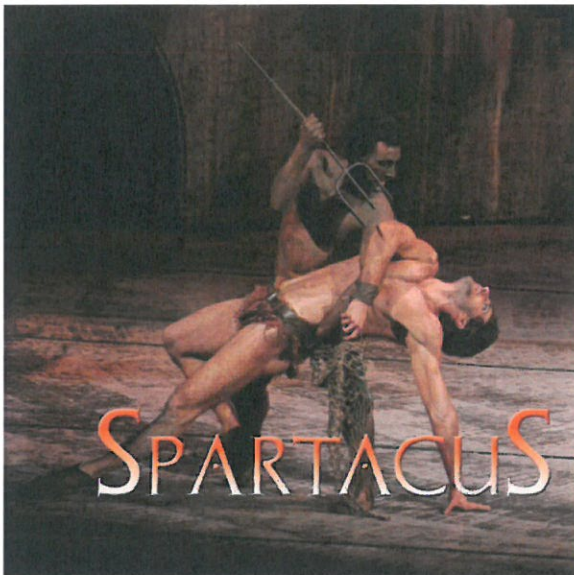
14.B. Egy szabadon választott mű elemzése.

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI

Tanári példány

15.A. Elemezze Seregi László: Spartacus című művét!

- Mikor és hol volt a magyarországi bemutató?
- Ki a Spartacus zeneszerzője?
- Milyen stílusú Sereginek ez a balettje?
- Sorolja fel a főbb szereplőket! Jellemezze őket!
- Milyen táncnyelvből építkezik a mű?
- Milyen a balett dramaturgiája, avagy milyen, addig szokatlan módszert alkalmazott a műben az események előre haladtával?
- Mit értünk az alatt, hogy Seregi művei teljes színházi élményt tudnak nyújtani?
- Formáljon véleményt a látott darabról!

Kulcsszavak, fogalmak:

- Bemutató, 1968-ban, a Magyar Állami Operaházban.
- Zeneszerző: **Aram Hacsaturján**. Szimfonikus, drámai balettzene. A zenében erős jellemeket ábrázol, hatásosan festi le a rabszolga felkelés drámai feszültségét, majd bukását.

- Seregi első egész estés balettdrámája. Újrafogalmazta a dramobalett hagyományát.
- Főbb szereplők a műben: **Spartacus, Flavia, Gladiátorok** (Gád, Crixus, afrikai), **Crassus**-római hadvezér.

- A tánckettősök és variációk során az **akadémikus balett** eszköztárát bővíti egyéni, kifejező, látványos mozgásötletekkel, míg a **karaktertánc**-jelenetek tele voltak szellemes és frappáns megoldásokkal, színpadi effektusokkal. Tudatosan **eklektikus: néptáncból, klasszikus balettből, karaktertáncból, akrobatikából és modern táncból állt.**
- **Flashback-dramaturgiával** készítette, vagyis az események emlékezésszerűen, időben visszafelé peregnek. A keresztre feszített rabszolgavezér haldoklásával indítja a történetet. A gyorsan pergő cselekményt felvonásonként más és más főhős szemszögéből látatja (Crassus, Spartacus, Flavia). Ezt az idővágás módszert Seregi a film technikai módszeréből vette át.
- Balettjében érzelmekkel teli, a narratív balett irányzathoz köthető, ezen belül is kiemelkedik koreográfusi, dramaturgiai, színpadi érzéke. Figuráit plasztikus kidolgozottság jellemzi. Balettjei közérthetőek és szellemesek - teljes színházi élményt nyújtottak és nyújtanak ma is.

15.B. Egy szabadon választott mű elemzése.

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI

Tanári példány

16.A. Elemezze Markó Iván: A nap szerettei című művét!

- Mikor készítette Markó Iván és kikkel A nap szeretteit?
- Milyen zeneműre készült?
- Milyen tartalmat hordoz a táncmű?
- Milyen táncnyelvet használ a koreográfus?
- Magyarázza meg, mit jelent a mai ember számára a táncszínház!
- Formáljon véleményt a látott darabról!

Kulcsszavak, fogalmak:

- Markó Iván 1979-ben koreografálta az Állami Balett Intézet végzős növendékeinek a vizsgakoncertre, így már akkor egy csapat alakult ki, akik együtt maradva választott vezetőjükkel, Győrben kezdik meg a közös munkát.
- 1979. nov. 1-jén mutatják be A nap szeretteit, **Carl Orff: Carmina Burana** című zeneművének tíz tételére.
- A mű középpontjában a születés, fiatalság ereje, tisztasága, jókedve, a szerelem, az öntudatra ébredés áll, vagyis a **felnőtte válás folyamatát** meséli el.
- **Főbb szerepek: Földanya, Nap, Szerelmes pár, Férfi.**
- Markó az emberi érzések gazdag tárházát a **modern balett** eszközeivel fogalmazza színpadra. **Táncszínház**at láthatunk, klasszikus balettelemek újrafogalmazásával.

- Díszlet, jelmez: **Gombár Judit**. Díszletként szolgált egy felfüggesztett, óriási, izzó napkorong, amely alatt mozognak a táncosok, keretbe foglalja a darabot. A mű elején láthatjuk, ahogy felkel, a mű végén pedig lemegy a Nap, és sötétség borul a Földre. A táncosok jelmeze egyszerű, föld színekben játszó testtrikó.

16.B. Egy szabadon választott mű elemzése.

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI

Tanári példány

17.A. Elemezze William Fomin-Juhos István: Purim, avagy a Sorsvetés című művét!

- Mikor készült és kik voltak az alkotók?
- Mely klezmer zenei együttes vesz részt tevékenyen a balettben?
- Mi az a régi zsidó történet, amit ez a balett feldolgoz?
- Milyen időtlen értékeket hordoz, ami ma is időszerű?
- Stílusát tekintve hova sorolná ezt a művet?
- Formáljon véleményt a látott darabról!

Kulcsszavak, fogalmak:

- 1999-ben mutatta be a Győri Balett, **2 felvonásban**. Koreográfusok: **William Fomin és Juhos István**. Zene: **Jávori Ferenc**, közreműködött a **Budapest Klezmer Band**.
- A történet egy sajátosan modern változata az **Eszter könyvének**. A két és félezer éves történet tanulságos és fordulatos. Elmeséli, hogyan ad reményt Eszter Zitomir város lakóinak. A szépséges Eszter Áhászvéros, a perzsa király felesége lesz, hogy így mentse meg népét és fedje fel a gonoszt, aki Hámán képében van jelen. Egy **extatikus**

táncdráma bontakozik ki, mikor kiderül, hogy Eszter feláldozza magát, fiatalságát, ártatlanságát, hogy megmentse a zsidó népet az üldöztetéstől.

- A koreográfia egy **zsidó vallásos témán** alapul, de ennek általános jelentősége van. Olyan fontos témákat érint, mint a megkülönböztetés, elnyomás és jogérzék. Ez a balett a szabadság szeretetéről szól, az **önfeláldozást** mondja el, melyben az egyén erős felelősséget érez a közösség iránt.
- A történet **időtlen témát** hordoz, amely épp oly időszerű napjainkban, mint volt évszázadokkal korábban.
- Különlegességnek számított a kelet-európai klezmer zenére táncoló együttes, miközben a Budapest Klezmer Band végig a színen van. A zenészek nem válnak „kiszolgáló személyzetté”, valóban az előadás részesei. A koreográfia a zenei anyag a scenika igényes, a darab nem válik illusztrált koncertté.
- A két koreográfus különböző gyökerekből építkezik, mégis sikerült egy egységes kortárs táncprodukciót létrehozniuk.

17.B. Egy szabadon választott mű elemzése.

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI

Tanári példány

18.A. Elemezze Juronics Tamás: Carmina Burana című darabját!

- Mi a mű alapgondolata, mondanivalója?
- Melyik zenedarabra készült? Vonjon párhuzamokat a zene és a táncmű között!
- Miről szól a darab?
- Jellemezze Juronics koreográfiai eszközeit!
- Összegezze a mű scenikai eszközeit!
- Formáljon véleményt a látott darabról!

Kulcsszavak, fogalmak:

- A 2001-ben bemutatott egyfelvonásos táncjáték egy civilizáció romjain tengődő **barbár** közösség életét mutatja be. A sorsukat próbálják megélni, dacolva félelmükkel, végezve rituáléikat. A sors hol jót, örömet, hol rosszat, bánatot hoz. A különböző emberi érzelmek megélésével egyre többet tudunk meg önmagunkról, emberi mivoltunkról.
- **Carl Orff** azonos című zeneművére készült. Híres középkori versgyűjtemény dalait tartalmazza: középkori latin nyelvű diákdalok, szerelmi, moralizáló dalok, szatirikus, kocsmai énekek, profán dalok gyűjteménye. A kifejezetten táncolható dallamok, annak érdekes, izgalmas ritmikai megoldásai a koreográfiában is visszaköszönnék. **A tánc és a zene egységet alkot**, amikor női hang jelenik meg, akkor női táncos van a színpadon, a férfiaknál férfi táncos, így a zene a táncos belső hangjának, érzésvilágának a kifejezője.

- Egy lány, akinek rövid élet adatott, egy pillanatra belekóstol a boldogságba, a szerelem elhiteti vele, hogy az élet jobb is lehet, legmagasabbról hull a legmélyebbre. Fortuna kegyetlen. A **férfi-női viszony** (a lány megtisztulása, nővé érése, a fiúk beavatása, férfivá válása), a szerelem és a szexualitás is hangsúlyos helyet foglal el a darab egészében.
- A kezdő és a záró kép **keretet** ad mindennek. Az O, Fortuna hangzik el mind a kétszer, ugyanazokkal a mozdulatsorokkal, merőben más jelentés alakul ki mégis e két alkalomnál a nézőben. Nembeli jelleget hangsúlyozó, látványos, dinamikus csoporttáncok váltakoznak a női szóló, férfiszóló és intimebb hangvétellű kettőssel. A darab dekoratív, szórakoztató, látványos. Szimbólumokkal él: hit, a bálványok építése és imádása, háttérben a Kaszásként elvonuló Halál.
- Jelmez: Molnár Zsuzsa. Az előadásban rendkívül **meghatározó a látvány**. Barna, aranyárga, fekete és a fehér színek jellemzik a színpadi látványt. Mindkét oldalról **láncok** lógnak le, amelyeket az előadás során több alkalommal behúznak a színpadi térbe, legvégül, összhangban az éppen elhangzó O, Fortuna című dallal – érdekes hanghatást keltve –, lehullnak e láncok a táncosok közé, a láncok lehullása, mint egy felszabadító gesztus.

18.B. Egy szabadon választott mű elemzése.

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI

Tanári példány

19.A. Változatok egy témára: Sacre Du Printemps

- Mi a témája a Tavaszai áldozat/Tavasziünnep című darabnak? Ki a zeneszerző?
- Ki készítette az első változatát, milyen alcímmel? Kik dolgozták még fel a darabot, milyen szemléletbeli különbségek mutatkoznak az egyes alkotók koreográfiáiban?
- Elemezze bővebben az egyik kiválasztott változatot!
- Formáljon véleményt a látott darabokról!

Kulcsszavak, fogalmak:

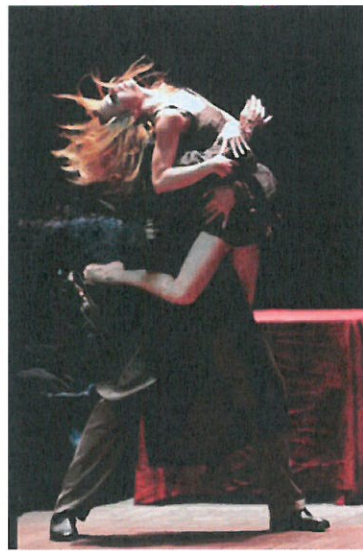
- **Igor Sztravinszkij** zenéje (a nyugati fülnek szokatlan ritmika, ismétlődések és a nyers hangzásvilág jellemzi).
- **Vaclav Nizsinszkij** 1912-es **Jelenetek a pogány Oroszországból** alcímű darabjában a táncmozdulatok szögletessége, földhöz kötöttsége, a kar és a szólisták új szerepmegosztása, a pogány **emberáldozati téma** megrázképtette a korabeli közönséget. Az ősi kultúrák (az orosz népi vallásosság és barbár rítusvilág) erejének újrafelfedezése, egy primitív szláv törzsi rítust jelenít meg: a törzs és a természet új ciklusa csak egy ártatlan, fiatal leány feláldozása révén veheti kezdetét.
- **Maurice Béjart** 1959-es korszakos jelentőségű koreográfiája más kontextusba teszi a történetet: pogány rituális gyilkosságból (áldozatból) **szerellemítosszá** (ünneppé) alakítja a témát (táncformanyelvileg közelebb állt a klasszikus hagyományhoz, mint Nizsinszkij avantgarde balettje). A darab csupa ellentét: színekkel, mozgással jellemzi a nemeket, a férfi csoport és női csoport kiválasztottjai végül féktelen nászban dicsőülnek meg.

- **Pina Bausch** 1975-ös koreográfiája nem törődik az ősi rituális réteggel, a német expresszionizmusra támaszkodva egységes, pszichológiailag rendkívül érzékeny táncstílust dolgoz ki, amelyben az individuális **magány** és a **modern nő sorskérdései** formálódhatnak táncdrámává: a női lét nyers kiáltványa ez, szépítés nélkül.

19.B. Egy szabadon választott mű elemzése.

20.A. Változatok egy témára: A csodálatos mandarin (Harangozó Gyula, Eck Imre, Juronics Tamás)

- **Beszéljen a darab előzményeiről!**
- **Jellemezze a három feldolgozást! Milyen szempontok szerint alkot a három koreográfus?**
- **Miben érhető tetten a szemléletváltozás?**
- **Formáljon véleményt a látott darabokról!**

Kulcsszavak, fogalmak:

- **Harangozó Gyula:** A csodálatos mandarin balettjét **1956-ban engedték bemutatni Lengyel Menyhért** szövegkönyvével, **Bartók Béla** zenéjére. Az előadók nagy erejű tánca és játéka a valóság erejével hatottak, így összhangba került a mozgás és a zene. Ekkor már engedték, hogy az eredeti, **modern nagyvárosi milió**ben játszódjék a darab. A koreográfia óriási erénye, hogy minden mozdulata kitűnően jellemez, beszél. Szoros egységet alkot ebben a pantomimikus balettben a cselekmény és a drámai mondanivaló. A hét szereplő közül a legtáncosabb mozgásvilág a **Lányé** (Lakatos Gabriella), akinek mozgása érzékeny, lágú, dinamikus zilált stílusa híven tükrözi a zene jellemzőit és az érzelmek megjelenítésének széles skáláját. A pantomim ábrázolásában az **Öreg Gavallér** figurája (Harangozó Gyula) a leggazdagabban megformált.

- **Először sikerült magyar táncműben ilyen drámai hatást elérni és ilyen bonyolult tartalmat**, az addig bemutatott hagyományos baettek tartalmával szemben. A balettdráma szüntelenül emelkedő feszültségében a zene és tánc szoros egységében, a Mandarin a legyőzhetetlen tiszta emberi törekvések szimbólumává vált.
- A Márk Tivadar által készített kosztümök szoros egységben vannak a koreográfiával. A szcenika és mozgás összetett megoldása teszi mozgalmassá, kelt drámai feszültséget.
- **Eck Imre** A csodálatos mandarin balettjét **1965**-ben mutatta be a Pécsi Balett. Ez a koreográfia több szempontból is eltér a Harangozó-féle műtől. Egyrészt Eck Imre a mandarin pantomim jellegét juttatja érvényre, amit kifejező, modern mozgással párosít. (Ő maga a Harangozó-féle műben évekig táncolta az egyik csavargó szerepét, meggyőző alakítással.) Valamint az utcalánnyal (Bretus Mária) nem járhatja végig a megtisztulás útját, de annál inkább érzékelteti a mandarinnal együtt átélt pokol minden kínját. A tisztaságot, a távoli új világ emberét a mandarin képviseli Ecknél, és ezt a **kontrasztok** kiélezésével érzékelteti. A darab **kicsengése nem magasztosan emberi, mint Harangozónál, hanem hétköznapien komor és figyelmeztető**.
- Táncos jellegű szerep csak a lányé, de a legkoncentráltabb belső átéléssel párosuló színészi játékot a mandarin megformálása igényelte (a mandarin alakját Eck Imre formálta meg).
- Díszlet: Eck Imre, jelmez: **Gombár Judit**.
- **Juronic Tamás** A csodálatos mandarin balettje (**1999**) eltér a többi alkotástól. Neki nem a csavargók, a lány és a mandarin viszonya az érdekes, hanem **egy viharos szerelem belső történéseit** és annak elementáris létrejöttét kutatja. Az érzést, a vágyak és szerelemnek azt a fokát, amelyen túl megszűnnek a külvilág törvényei. A mandarin csakis egy belső, szexuális kényszerektől hajtott lét szabályait követi. A mandarin a vágy megtestesítője, míg a lány a csavargók, a külvilág, a vágy tárgya.
- Díszlet, jelmez: **Molnár Zsuzsa**.

20.B. Egy szabadon választott mű elemzése.

